

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFeixISTA

Any I. - Núm. 18

Barcelona, 13 de maig del 1938

Preu: 50 cèntims

PRIMAVERA EN TEMPS DE GUERRA

Caminàvem, el semblant greu i el pensament abstrès.

Era al migdia. Una sensació agradable va venir a interrompre el curs de les nostres reflexions. D'on ens venia aquesta sensació? L'aire era fred—la neu encara no s'havia fos en el altes cimes—: era la tebior del sol que ens omplia d'un delitós benestar.

Vam mirar a l'entorn: el sol ho daurava tot: l'asfalt del passeig, les façanes de les cases, els rètols i els aparadors de les botigues; vam alçar els ulls i veíem que els arbres brotonaven: en les branques, retortes i nues, hi havia una mica de verd. "Si som a la primavera!" vam exclamar interinoriement.

Continuàvem caminant. Els nostres ulls cercaven àvidament altres senyals del renouement de la naturalesa. Arribàrem a una plaça: "Ah, sí, mira en aquell 'parterre', quin esplet de flors petites de múltiples colors—grogues, blanques, morades, vermelles—que es destaquen enmig de la gespa!" Aquell esplet de floretes ens produïa l'efecte fresc i dringador d'una rialla infantil. L'alegria és comunicativa: somriguérem, no sabíem ben bé per què; i en aquesta disposició d'esperit ens allunyàrem del "parterre" on floria l'esplet de floretes multicolors.

Tanmateix, érem a la Primavera. I ens va venir el record d'altres primaveres.

"Ah, no—ens deïem—aqueta no és una primavera com les altres. Els homes no tenen lleure per a contemplar la florida de la Primavera, per a sotjar de dia en dia la transformació del brot en un ventall de fulles, i del capoll—capsa closa d'un verd maragat—en una flor de color de foc o de color de sol, o blanca com l'escuma de l'onada, o rosada com la galta d'un infant.

Els homes no tindran lleure per a contemplar-la i la Primavera florirà arreu.

I també florirà allà baix, en les terres turmentades — sots dels obusos, munts de terra, arbres escapçats, però amb les arrels encara intactes. Les llavors escampades i ocultes dins la terra faran via cap a fora, i en un sot hi naixerà un tou d'herba, en un munt de terra, una floreta humil, i les branques d'un arbre mig partit per la metralla trauran uns brots tendres.

Oh, Primavera! Renouement de la naturalesa! En contemplar-te no crec en l'anorreament definitiu, ni que la mort sigui, per a l'home, un hivern etern.

Maria CARRATALA

ELS ITALIANS DAVANT TORTOSA

El record de la intervenció italiana en la reconquesta de Tortosa, l'any 1148

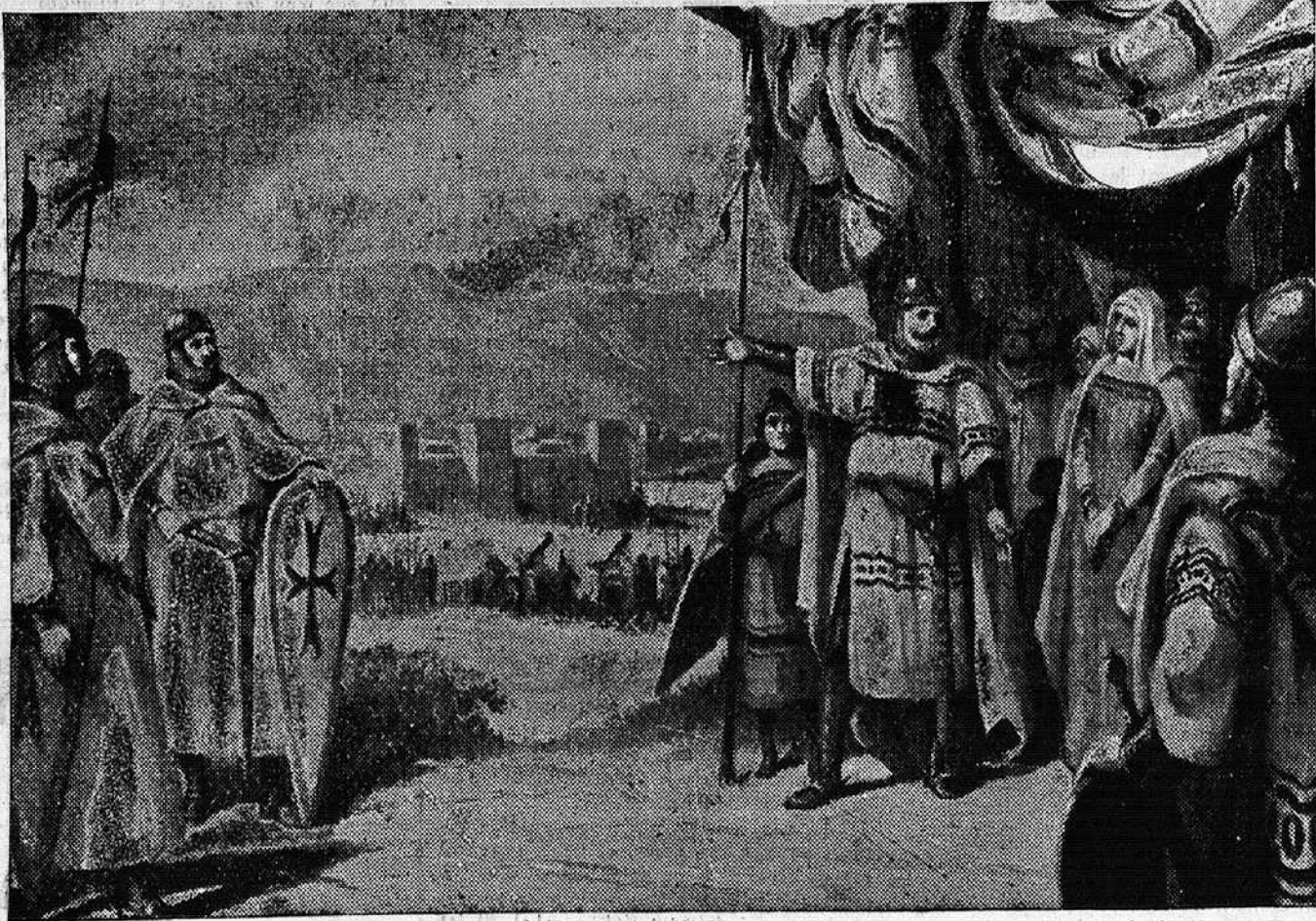
El doctor Negrín, parlant al poble setmanes enrera, va aplicar a la ciutat de Tortosa el qualificatiu de "cobejada". En efecte: d'entre les ciutats catalanes més properes a la ratlla del Principat, Tortosa sembla tenir la preferència sentimental

serta i mig destruïda, no ha fet minvar la cobejança que senten per Tortosa.

Aquest sentiment el manifesten sobretot els italians. Van ésser les divisions de camises-negres les que arribaren en primer lloc davant Tortosa i atacaren per la car-

al contrari d'allò que va succeir en la major part de l'edat mitjana.

Tortosa era la gran plaça forta dels moros per aquell costat. Des dels primers temps de la Reconquesta, els catalans havien provat d'apoderar-se'n. Però les ex-

R·CONQUESTA DE TORTOSA PER RAMON BERENGUER IV (1148)

dels franquistes i de llurs aliats. L'ocupació, per a ells costósissima, de Lleida de-

retera de Xerta i per les muntanyes d'Alfara. Avui són encara aquestes divisions les que, des de la vora dreta del riu, guaiten la ciutat catalana de l'Ebre, altiva i dolorosa en el seu solar mig enderrocat de la vora esquerra.

En realitat, no era els italians els que van atacar Tortosa. El 1148, Ramon Berenguer IV, com a vassall de l'Imperi, va atacar Tortosa amb l'ajut dels italians. Els italians van atacar Tortosa amb l'ajut dels catalans. Els catalans van atacar Tortosa amb l'ajut dels italians.

En les retòriques allocucions triomfals adreçades a les milícies feixistes amb motiu de les operacions dels mesos de març i juny, el nom de Tortosa hi apareix insistentment, amb tots els senyals de l'obsessió a què dona lloc la cobejança.

Ja veuen Tortosa, els "voluntaris" italians. La veuen i la bombardegen. Però entremig de les dues línies hi ha el riu, ample i profund, que contribueix a defensar-la. I darrera el riu hi ha les altes serres, i les grans fortificacions, i el gran coratge dels soldats del poble...

En l'obsessió que els italians senten per Tortosa, gèl té potser alguna part el record de la intervenció italiana en la reconquesta d'aquella ciutat, l'any 1148? O es tracta més aviat d'una mena de suggestió inconscient?

Giovanni Ansaldo va fer allusió, en un article publicat per la Premsa italiana, a l'expedició dels italians a Mallorca, els anys 1114-1115, i a llur cooperació a la presa de Tortosa, l'any 1148. Hem parlat del primer d'aquests fets. Avui parlarem del segon.

En els temps dels comtes Ramon Berenguer III i Ramon Berenguer IV va accentuar-se la tendència mediterrània i europea de la política exterior catalana. I hi va haver l'acostament i l'acció comuna entre Catalunya i les Repúbliques italianes. En la primera meitat del segle XII, els catalans i els italians van ésser amics i aliats,

pedicions dels anys 809, 810 i 811 (aqueta última dirigida per Lluís el Bonadós en persona) només aconseguiren de fer tributaris, per un cert període, els moros d'aquella contrada.

Ramon Berenguer I, Ramon Berenguer II i Berenguer Ramon II dins el segle XI, i Ramon Berenguer III i Ramon Berenguer IV dins el segle XII, van tenir el mateix propòsit. I l'últim d'aquests comtes va poder realitzar-lo.

En la reconquesta de Tortosa van tenir els genovesos un paper molt important. El comte català, que havia intervingut junt amb ells, amb els castellans i amb els navarresos a la presa d'Almeria (l'any 1147), va signar un tractat en virtut del qual, quan fos enllestida la feina bèl·lica a la ciutat andalus, els catalans i els genovesos emprendrien l'atac a Tortosa.

El dia 28 de juny del 1148 va sortir cap a les boques de l'Ebre l'estol aliat que duia moltes tropes de desembarcament i molt de material de guerra. El cabdill de l'expedició era Ramon Berenguer IV.

L'estol va entrar riu amunt i ancorà a dues milles de Tortosa. La ciutat posseïa una forta muralla dotada de nombroses torres.

El setge va ésser dur. Els catalans i els genovesos van fer el principal esforç. I a les darreries d'aquell any, la Tortosa mora va rendir-se. Segons les estipulacions del tractat, la tercera part de la conquesta pertocava als genovesos. Cinc anys després, aquests van vendre llur part als catalans per 16.000 morabatins, bo i reservant-se l'illa de Sant Llorenç, a l'Ebre.

Tal és, en resum, el cas de la intervenció italiana en la conquesta de Tortosa. Un cas que no presenta cap analogia amb l'actual. Aleshores els catalans i els italians van lluitar junts, com a companys d'armes, contra l'invasor sarraí. Ara els "voluntaris" al servei de Franco lluiten al costat dels moros per treure Tortosa, la ciutat catalaníssima, del poder dels catalans.

No van, però, pel camí d'aconseguir-ho. Els soldats republicans del Baix Ebre, estan convençuts que els feixistes no entraran a Tortosa. "La poden veure, però no la poden prendre..."

A. ROVIRA I VIRGILI

MONOLOGS INTERIORS

LLEVES, LLEVES!

Passen soldats. Manta, plat, la feixuga motxilla. El caqui domina. Tan jovenets! En molts rostres perdura encara la tendror resplendent de l'adolescència. Hom hi veu — avançant una mica les hores —, tota una llarga vida d'alts i baixos escudada de sobre, comprimida dins un esforç de sacrifici. No que ells mostrin adonar-se de fer res que no sigui ben natural. Saben on van i a què s'exposen. Qui podria ignorar-ho ara? Però llur formidable vitalitat ho supera. Somriuen, bescanvien faccès tot marcant el pas. L'alegria de la joventut i la gravetat del moment marxen junts devers el perill.

Veure'ls així fent llur deure tan simplement fa pensar en la responsabilitat dels altres. Té: allí davant el rostre sever, el dit que assenyala: «Tu, què has fet per la guerra?» El qui ha conreat la consciència s'escorcolla tot d'una, anguniat d'ell mateix. «La gent de pell gruixuda, no ha de sentir un cert neguit, també? I si no, no l'hi han de fer sentir els altres? Cal penetrar totes les disfresses, sobretot les més enginyoses: la d'aquells que censuren, ataquen, burxen per evitar ésser descoberts. «Què has fet tu?» Cal poder dir: «He fet això? Cal sobretot que pugui dir-ho aquell que pregunta: «Què has fet tu?»

Passen soldats. Passen les banderes, i els punys closos saluden. Hom voldria creure que entorn d'ells, reforç d'ells, tot marxa ajustat, precís, sense perdua. Hom voldria creure que no hi ha aprofitadors ni emboscats. Tanmateix, la natura humana essent com és, no és creïble que no n'hi hagi. Hom n'indica segurament, més dels que són. Però qui no en coneix algun? Generalment, ho té tot en regla: els papers, les excuses per als altres i fins per a enganyar-se ell mateix. Només, de tant en tant, la vergonya el traïx fent-lo imbecillament susceptible. Seria curiós de relacionar les menes d'emboscaments suscitats pel perill. Els més babaus s'entaforen, arrossegant-se, entre la brolla. N'hi ha que es palplanten amb l'aire d'un tronc i així es dissimulen entre els arbres del bosc. N'hi ha finalment — els més subtils — que s'enfilen a les cimes dels arbres i baladregen de valent i així fan semblant del que no són. Però potser encara n'hi ha de més vius: els qui us assenyalen els emboscats i s'embosquen en un suposat desengany per inhibir-se, i així evadir-se, de tot.

La confiança en el comandament és imprescindible per a guanyar la guerra. Això assenyala, primer que tot, un deure al comandament: el d'inspirar confiança. Del cim a la planta de la jerarquia cal que tot marxi lliure, sense grops de flaqueja o d'egoisme. Està bé que hom parli en el moment

oportú, però amb la força que té la mesura. El verb és poderós, si és de bell estil. L'hora de la mala literatura ha passat.

I jo i l'altre, simples ciutadans, què hem de fer? Obeir, aquesta és la consigna. Obeir, puix que sabem per què obeïm. Els manaments dels altres no ens poden mai eximir del deure. Hi ha ordres clares; terminants que sabem que són bones i cal complir-les. Altament, la nostra obediència esdevé autoritat també — autoritat davant dels altres ciutadans, autoritat sobre els qui manen, si algun cop algun d'ells defugia les pròpies consignes. Obeir encara perquè l'ordre ve de dins nostres mateixos, si és que som com tal. Sobretot després de veure desfilars els soldats, tan joves, amb la resplendor de l'adolescència encara al rostre, duent la vida, de cara a la mort, com un atzar del deure, i anant al deure d'una manera tan jove, com a una aventura.

C. A. JORDANA

LA CRISI ALS ESTATS TOTALITARIS, per PRATS

—Tenen tantes boques a alimentar...

POLITICA INTERNACIONAL LA MALALTIA DEL FRANC

Segons les darreres dades recollides, les existències mundials de l'or — exceptuant la U. R. S. S. i Espanya —, sumen actualment un volum dues vegades i mitja el que hi havia l'any 1929. El 87 per 100 d'aquest or està repartit entre les sis nacions democràtiques en l'ordre de proporció que segueix: Estats Units, Gran Bretanya, França, Holanda, Bèlgica i Suïssa. Només el dos per cent del volum total està repartit entre els tres països de tendències totalitàries o agressives: Alemanya, Itàlia i Japó.

França és un país de grans reserves. El Balanç de la Banca de França de la setmana del 21 al 28 d'abril dona un encaix or de 55.806.959.381 francs, i les obligacions a la vista, entre les quals figuren 93.518.807.530 francs paper en circulació, pugen en conjunt 122.557.318.759 francs, deixant una cobertura de 45.54 per 100. La situació, si no és immillorable, pot ben qualificar-se d'excel·lent. Poques monedes al món tenen la garantia del franc francès. I, malgrat aquest fet innegable, el franc s'ensorra. Què ho fa?

Els mals col·lectius són de difícil diagnòstic i l'aplicació del remei és cosa orriscada i que comporta rectificacions freqüents. Gairebé sempre, però, reclama més habilitat que ciència i més prestigi de cirurgia que coneixements d'economia i de finances. La moneda és una entitat que es manifesta en formes desconcertants. Llanguex i declina en països rics i s'aguanten i vigorosa en països depauperats. El mateix pot expressar un estat de descomposició i de decadència que una propensió accentuada a l'apoplexia. Pot afirmar-se, però, que representa sempre, en les seves brusques oscil·lacions, l'alteració greu i profunda dels vasos comunicants i de les lleis d'harmonia que han de governar un sistema econòmic que tingui garanties de permanència.

La prosperitat econòmica exigeix pau i estabilitat. La pau interior és infinitament més necessària que l'exterior. Però, com es concep la pau interior en règim capitalista en un país treballat a fons pels ideals emancipadors del proletariat? Els corrents oposats destriuen les aigües i produeixen un fenomen de dissociació que es tradueix en malestar social i en ruïna econòmica. I en plena abundor, comptant amb tots els elements de riquesa i de poder, pobles com el de França tenen una psicosi alterada i malalta, una febre consumptiva que dona una sensació d'incertitud i de catàstrofe. I vet ací que un dia perquè governen els radicals i un altre dia perquè governen els socialistes, la burgesia pusillànime i el rendista estomordit cuiten a treure llur capital, malventant el paper o forçant els canvis, produint una nova esllavissada que els va arruinant a tots en conjunt i a cada un particularment. El fardell de valors o crèdits sòlids i efectius, pel fet de presentar-se, apressurats i tremolosos, troben mercats inapetents que els subestimen i els degraden i, com diu la nostra dita, a cada bugada es perd un llençol.

L'any 1928 va estabilitzar-se el franc a 20 cèntims, or (65.5 mil·ligrams). En 1936 va reduir-se a 15 cèntims (49 mil·ligrams). L'any passat va fixar-se a 13 (43 mil·ligrams). Ara s'anuncia una nova retallada, radical que deixa el franc a 8 gèntims or (28.900 mil·ligrams). Tot això amb una cobertura or de 45.54 per 100, amb una agricultura i una indústria florents, amb un comerç i un tràfic pujants, amb una balança de pagaments fa-

vorable i amb una pau i un ordre que mai més els burgesos podran gaudir, vingui el règim que vingui, i governi qui governi.

Què volen aquesta gent neguitejada i enfollida que no saben que fer amb llurs diners, que no saben on amagar-los, ni a qui deixar-los, ni amb què invertir-los, per tal de no perdre aquesta miserable sensació de poder i benestar amenaçats, precaris, fràgils i escorredissos, com tots els privilegiats immerescuts i injustos? Quan els treballadors francesos, cada dia més conscients, més serens, més responsables, donen mostres constants de ponderació, de solidaritat patriòtica, d'abnegació i, en el fons, de confiança en llur victòria final absoluta i decisiva, la burgesia demostra una puerilitat senil, un desconcert dramàtic i un terror que confirma la seva no raó d'existir, la certesa que va entrant en la buidoria del seu cervell que el seu temps ha finit, que la seva època ha estat fatalment superada.

A penes s'anunciava la decisió del govern d'estabilitzar el franc a un curs que no baixaria de 179 francs la lliura esterlina, en poques hores, més de quatre mil milions de francs repassaven la frontera i la Banca de França havia de prendre una pausa per a impedir l'onada d'alegre repatriació de capitals que ha superat les xifres de 1936 i 1937. Les grans operacions no deixaven pas a les petites i els rendistes i especuladors tenien pressa per aprofitar la invasió dels mercats abans els preus no iniciessin la puja. I els ciutadans assenyats i la premsa moderada anuncien un període de tranquil·litat i de bons negocis que donarà autoritat i força al govern Daladier.

Benvingut sigui! Resulta que el Front Popular ha guanyat les eleccions; que els socialistes són la minoria més nombrosa de la Cambra; que els comunistes guanyen llocs i sufragis, però se'ls ha d'excloure del Govern. Després s'ha d'excloure als socialistes i deixar un Govern de centre que ja gairebé ha perdut contacte amb el Front Popular. Es vol un Govern fort i autoritari per a impedir que els obrers ocupin les fàbriques i els grans magatzems i renunciïn a noves demandes de millores, adhuc a les pensions dels treballadors vells i malalts. Els treballadors que legalment i democràticament són els amos perquè són els més i han tingut els sufragis del poble, es resignen a tot, passen per tot i donen a la burgesia un marge de crèdit immerescut amb una sola condició: que no volen el feixisme. Si la burgesia sap correspondre aquesta deferència, França se salvarà perquè té força per a barrar el pas al feixisme exterior i interior, que és el més perillós. Perquè es manifesta de moltes maneres: essent "cagoulard" o membre actiu del C. S. A. R.; o portant el paquet sota l'axella, a punt sempre d'emigrar i de sabotar l'economia del país si els treballadors no es resignen a sofrir-ho tot i a callar. I els treballadors francesos saben, com tots els treballadors del món, que han de portar el món demunt les espatlles, però que està en la seva consciència i en la seva responsabilitat no deixar-lo caure o l'abisme. I entre la seva generositat i tolerància i la sornegueria burgesa caldrà trobar algun sistema d'equilibri si es vol mantenir la democràcia en possessió de l'or i del benestar i evitar de caure en la misèria i desesperació feixistes. Cal, doncs, que el franc no baixi més, encara que sigui per decòrum. Perquè ara no es pot donar la culpa als comunistes, oi?

M. SERRA I MORET

EL FET D'ESPANYA DAVANT EL MON

La guerra d'Espanya, des del mes d'agost del 1936—quan hom s'adonà, a conseqüència de l'atterratge forçós d'uns avions italians en territori algeri, que després es constata que anaven destinats als insurgents, que el feixisme internacional alimentava la rebel·lió—, produí una forta onada de preocupació al món sencer. El fet espanyol passà a ésser, llavors, eix del moviment diplomàtic, neguit de tots els medis governamentals i polítics, tema primordial de la premsa més heterogènia d'arreu i apassionament de milions de ciutadans de tots els continents. Una guerra, com mai no ho havia estat cap commoció bèl·lica, ensangonava abundantment les terres desolades o fèrtils dels pobles hispànics; unes grans masses d'homes, fins aquells instants sempre sotmesos als interessos golafres d'una minoria, lluitava amb ànsies reivindicatòries contra els poderosos que els dies 17, 18 i 19 de juliol s'havien aixecat en armes contra el Govern democràtic i legítim, sense preocupar-los la il·legalitat del seu gest ni si es llançaven o no a sembrar les terres de cadàvers i a arruïnar Espanya. Una guerra civil mai no desvetlla d'una manera tan unànime el món sencer, no agita les atencions i els nerviosismes ni angosta tan profundament com la que en aquests instants viu Espanya, si no afecta els altres països i les contingències de la lluita no repercuteixen d'una manera directa més enllà de les fronteres. I és que el món va veure de bones a primeres que damunt el sol hispànic es debatia la sort del feixisme a tots els pobles, que a Espanya havia començat una guerra internacional — clandestina en aquells moments i ben aviat manifesta i confessada — que tenia com escenari un lloc determinat, però que riscava d'estendre's i propagar el foc.

La preocupació va ésser absoluta; tots els Estats van veure en el fet espanyol l'esdeveniment més important i perillós de tots els que s'havien produït de molts anys ençà. La creació del Comitè d'Intervenció, nascut mort i amb ignominia, és la prova més destacada d'aquella commoció i, alhora, portà un augment d'efervescència per la reacció que causà al poble la suspensió del dret per a substituir-lo per la injustícia.

Durant molts i molts mesos, l'interès i l'agitació pel fet espanyol es mantingueren en el màxim grau de tensió. Després, a conseqüència del joc feixista del "Premier" anglès Neville Chamberlain i davant la complicació de la política abassegadora italo-germana i dels fets de Xina i d'Austria, l'atenció semblà apaivagar-se una mica; el Govern britànic, d'acord amb els seus maneigs, fingí desentendre's del que passava a Espanya i, en certa manera, ho considerà ja liquidat.

La nostra guerra, però, es mantenia latent; pesés a qui pesés, el poble espanyol estava disposat a no deixar-se aixafar i a prosseguir la guerra fins a haver escombrat els invasors i derrotat l'últim rebel. El fet d'Espanya seguia essent l'esdeveniment cabdal del món, i el perill que comportava era cada dia més viu.

Avui, des de fa unes quantes setmanes, la nostra guerra torna a ocupar el primer pla internacional. La commoció profunda que sotragué el món poc després d'iniciar-se la sublevació, vibra una altra vegada; podem dir més, l'atenció, el neguit i l'apassionament han adquirit una intensitat que no havien tingut mai. El món gira entorn el fet d'Espanya.

En l'interior dels països on impera el feixisme, ha augmentat el malestar polític-econòmic. En els pobles més diversos, ha produït una puixant onada d'agitació a favor del legítim Govern de la República i dels ciutadans hispànics que augura un canvi radical de conducta. En les esferes dirigents democràtiques, es veu un esgotament de la paciència.

La guerra d'Espanya ha portat el món a una situació que, en aquests instants, en podríem dir crucial.

Enmig de la formidable pressió popular d'arreu de la terra, el Govern dels Estats Units i de França manifesten una reacció, que no per ésser tardana pot deixar d'esdevenir decisiva; tot fa preveure que el canvi d'actitud no s'aturarà a mig camí. I el Govern anglès va essent cada dia més desautoritzat pel seu poble, cosa que emmenarà a insostenible la seva situació difícilíssima i desorbitada d'ara. L'eix Roma-Berlin, altrament, ha sofert una esquerda amb l'ocupació d'Austria pel III Reich i amb el tractat italo-britànic, que risca de produir, més aviat o més tard, la ruptura.

Els fets d'Anglaterra són ben significatius. A la Gran Bretanya, avui, domina d'una manera total el fet espanyol. És la guerra d'Espanya allò que absorbeix tota la política exterior del Govern i també allò que mou les masses britàniques i adhuc podríem dir la política interior del país. La campanya a favor dels pobles hispànics ha estat el signe sota el qual s'han preparat les eleccions parcials de West Fulham i Lichtfield, i els resultats han estat el triomf dels laboristes, no obstant tractar-se de dos districtes tradicionalment conservadors; això dona la pauta dels resultats de les restants eleccions parcials anunciades i de les eleccions generals que s'han de celebrar enguany. El moviment social és també acompassat amb els esdeveniments hispànics; la voluntat, que cada dia es defineix més, de no cooperar al rearmament anglès mentre no es canviï la política exterior del Govern, pot precipitar la caiguda d'uns estadistes que regeixen el país entre la impopularitat major que pot existir en règim democràtic. I, encara, sota l'exemple del fet espanyol pren cos a la Gran Bretanya el Front Popular, amb la particularitat que no és mirat de reüll per molts conservadors, descontents del procedir de Chamberlain.

La reunió del Consell de la Societat de Nacions amb inclusió en el seu Ordre del Dia de la invasió d'Espanya i l'admissió a les deliberacions de la delegació del Govern de la República, pot donar una empremta definitiva a les democràcies per a decidir-se a allunyar la por suïcida i a fer entrar el món en els camins de la legalitat. En escriure aquestes ratlles no és possible, encara, preveure res. De moment, només sabem que Mr. Chamberlain tem el discurs anunciat per Alvarez del Vayo, que les representacions de quaranta-tres països es trobaran reunides a Ginebra per a demanar l'imperi de la llei i la justícia i l'acceptació de les demandes espanyoles i que la paraula precisa i fulminant de la U. R. S. S. serà, com la d'Espanya, tallant.

Les declaracions fetes per Alvarez del Vayo als representants de la premsa estrangera, a Barcelona i a París, constitueixen conclents manifestacions de la puixança espanyola com entitat política i són expressió evident que la tragèdia que en l'actualitat viu els pobles hispànics ha de decidir els virarys del món.

No podríem acabar aquests comentaris sense destacar la importància internacional aconseguida per la declaració llançada pel Govern de la República la setmana passada. Els tretze punts que conté el manifest, veritable programa de govern per a l'endemà del triomf, han causat sensació arreu i han animat els pobles de tot el món a intensificar llurs clams i les accions a favor d'Espanya. El programa del Govern està redactat amb el llenguatge de la victòria; quan els homes de la màxima responsabilitat d'un Estat en guerra parlen d'aquesta manera, donen a la publicitat tretze punts que abasten tota una actuació decidida, justiciera i progressiva i no tenen el menor dubte que seran aplicats, és que no dubten de les virtuts dels pobles hispànics i saben que posseeixen grans recursos que els ha de posar per damunt les contingències i les oscil·lacions. I el món sencer, davant l'expressió de serenitat i de fermesa, davant la sobrietat constructiva dels tretze punts, ha de comprendre que cometrà un crim massa gros—que la història no borraria mai—en desatendre els interessos d'un país que presenta un programa que defensa els interessos de totes les democràcies.

J. ROURE-TORENT

PANORAMA DE LA SETMANA LA REACCIO POPULAR INTERNACIONAL

«La classe obrera, que decideix la sort de les masses, no ha dit encara la seva darrera paraula, i tampoc no l'han dita els pobles que no volen ni feixisme ni guerra» ha dit Dimitroff. I és ben cert. Ni les masses obreres ni els pobles que volen mantenir la seva llibertat no han dit, encara, la seva darrera paraula. I cal esperar que aquesta darrera paraula serà decisiva.

S'ha produït—i això ha estat la causa determinant de l'emprenya que ha caracteritzat aquests darrers temps la provocació feixista arreu del món—una reacció extraordinàriament simptomàtica, preludi d'una acció definitiva en les masses populars. El proletariat mundial ha sentit en la pròpia carn la fiblada que arribava a ell a cada nova provocació dels Estats totalitaris i, per aquesta poderosa raó—raó essencial que determina la pròpia defensa—la reacció popular ha estat multiplicada durant la setmana passada. I no ha estat solament en països determinadament amenaçats pel curs de l'acció italo-germana, sinó en nacions on el proletariat vestia llure de l'amenaça feixista.

Raons? El desvetllament de la sensibilitat i el predomini de l'imperi del dret i de la justícia. Els obrers saben que la pèrdua de posicions dintre de la il·legalitat burgeso-capitalista significaria una minva extraordinària del poder social i polític del proletariat, i per això, convençuts que mai no és tard per a emprendre el camí del dret i de la justícia, reaccionen de manera que, en un termini molt breu, llur força determinativa adquirirà característiques decisives per al futur d'Europa i, possiblement, del món.

Els Estats totalitaris han jugat, fins ara, amb el doble joc de la brutalitat i de l'astúcia. Només els que a conseqüència de llur volguda orbesa han permès que Itàlia i Alemanya es situessin en llocs estratègics, esperant potser que podrien compartir amb els feixistes els guanys provinents del domini que pretenen exercir damunt Europa, han estat la causa de la situació actual, certament perillosa. Hitler i Mussolini han especulat amb el temor d'una guerra. Les seves amenaces constants, expressió justa de llur matonisme il·lògic, són ben clarament destriades per les grans masses populars internacionals, amb la qual cosa es posa en perill tot el joc de llurs ambicions.

Fins ara, els dictadors havien vist el camí obert, puix que, malgrat tot, el que feien en detriment dels homes i dels pobles era passivament tolerat. Però les tortuositats tenen sempre una fi catastròfica, i això és el que ja temen Itàlia i Alemanya: un final llasti-

mosament tràgic, imposat per les masses populars de les democràcies i, adhuc, pel proletariat, vexat i escarnit, dels propis països.

Estem d'acord, completament d'acord amb Dimitroff, quan aquest afirma que alada a la classe obrera del País dels Soviets, la classe obrera dels països capitalistes és invencible. Cal només que el proletariat sapiga enfocar aquesta aliança pels camins d'un veritable Front Popular internacional que exerceixi una influència poderosa damunt els respectius governs.

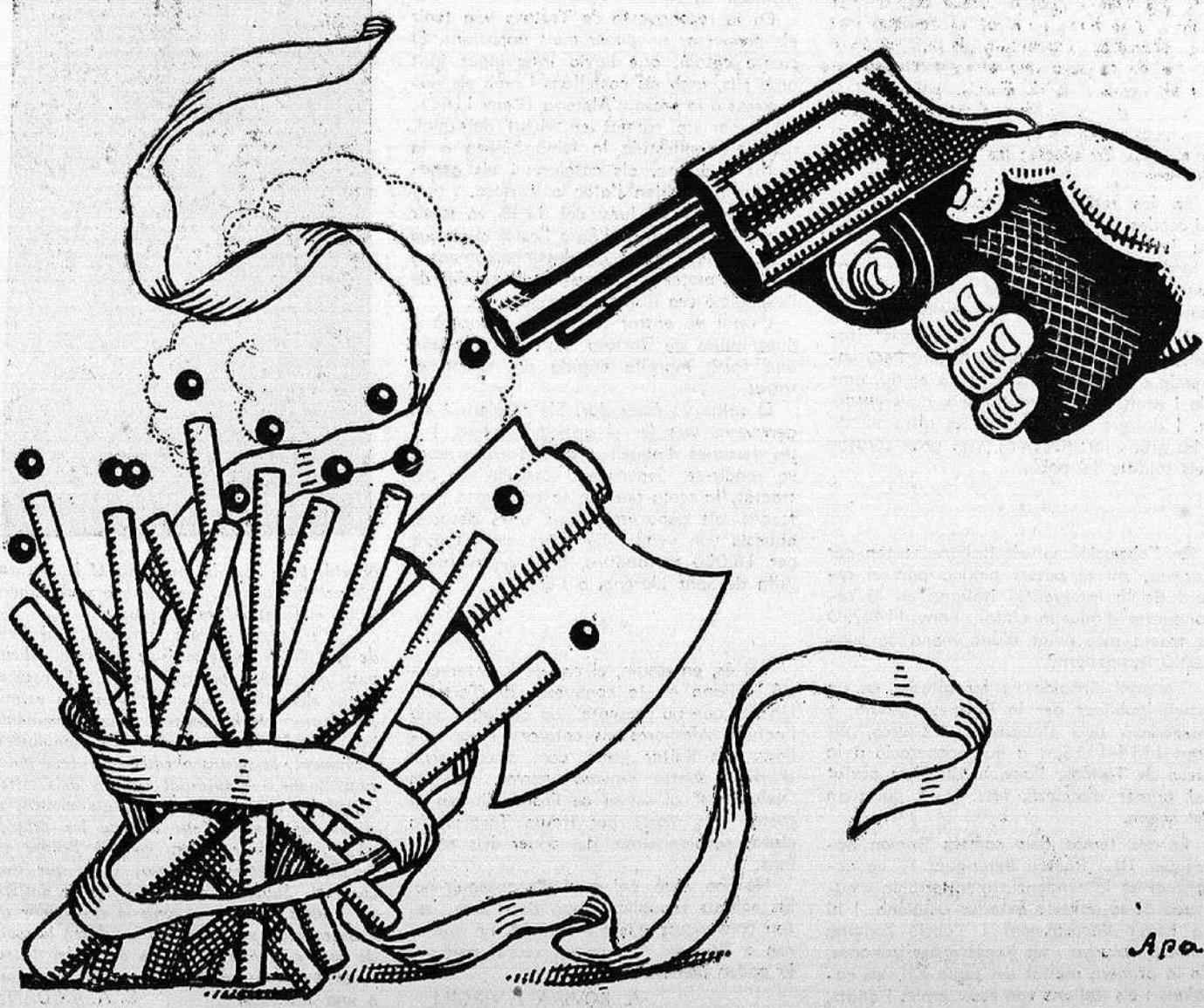
Els dictadors feixistes han vist que aquesta unitat internacional no solament era possible, sinó que anava camí d'ésser una realitat positiva i gairebé immediata. I aleshores han decidit que Europa hagués de topar amb una sèrie de fets consumats, entre els quals comptava Espanya. Però el proletariat espanyol ha malbaratat els plans de la Itàlia feixista i de l'Alemanya nazi en oposar una seriosa resistència als darrers atacs del conglomerat feixista que tracta de dominar el nostre país.

Tot fa creure que l'embranchada criminal iniciada fa dos mesos pels exèrcits invasors havia d'ésser la decisiva. Per això abocaren damunt la terra espanyola les màquines més infernals de guerra, i per això, també, decidiren emprar-se a fons quant a la manipulació d'homes. Tot ha resultat inútil, però. I és en topar amb l'heroica resistència del poble espanyol que es produeix la desmoralització a la zona facciosa i que la reacció popular internacional esdevé ferma i vigorosa, amenaçant acabar amb les provocacions incívils i criminals del feixisme.

La reacció experimentada pel proletariat de tot el món significa un triomf positiu, aconseguit damunt el terreny de la lluita. Ha estat la nostra resistència, quan ja es donava per liquidat l'enutjós afer espanyol, el que ha fet veure al món que quan els homes saben oposar llur resistència als desigs dels covards que ataquen a traïció, no és possible la pèrdua de la llibertat. I han vist també, les masses populars que avui ajunten el seu esforç a l'esforç dels seus germans de l'Espanya republicana, que al món hi ha forces capaces d'oposar una seriosa resistència als atacs de la reacció i fins forces—com ha dit també Dimitroff—en condicions d'escanyar definitivament el feixisme.

I aquesta significació, i no cap altra, té la reacció de les masses populars internacionals.

Manuel VALLDEPERES

ELS PUNTS DAMUNT LES IS I ELS TRETZE PUNTS DEL DR. NEGRIN

PEDAGOGIA

DALTA B A I X

La nostra aparició a la sala d'estudi, però, no fou, ni molt menys, com podria pensar el lector. ¿Discursos per a dir que obraven malament i que havien d'ésser bons minyons? Ca barret!... No teníem ganes de rebre com els altres mestres!...

Olot: la seva escola i els seus artistes (1)

IV. ELS TEMPS ACTUALS I INSINUACIONS PER AL FUTUR

En iniciar el darrer dels nostres comentaris a propòsit de l'evolució de l'Escola Olotina, ens referirem, de passada, a l'obra d'Ivo Pascual de la qual Francesc Pujol ha escrit que "triomfa dels canvis atmosfèrics" per tal que quan ella ha imaginat un paisatge el resol sempre d'acord amb la visió inicial experimentada.

Afegint això a alguna de les característiques que, com a pintor procedent d'una altra contrada, ja varem dir que havia aportat, es comprendrà que no podia menys de donar un nou matís a la pintura de l'Escola Olotina, el qual, junt amb la influència d'altres pintors que varem esmentar en l'article anterior, li ha donat un seguit de visions personals tan diferents i variades com el mateix paisatge olotí.

Això explica que, disposada la Generalitat de Catalunya a reorganitzar la primitiva Escola Menor de Belles Arts, la qual,

sals a través de la gestió de l'Avi Berga i de la del mateix Ivo Pascual havia sofert alguna modificació important, hagi arrelat entre nosaltres, com un avivat esqueix de la primitiva Escola Menor de Belles Arts, l'Escola Superior del Paisatge que, sota la direcció d'Ivo Pascual, anterior director d'aquella, ha pres la direcció d'aquesta, mentre la primera era complementada amb la secció d'Escultura, dirigida per Martí Casadevall i constituïda en Escola d'Arts i Oficis.

No seria pas just referir-se a aquestes noves creacions sense comentar un xic més extensament l'encert d'alguns dels seus aspectes íntims, per tal com això pot induir-nos a fer algunes suggerències que podrien ésser aprofitades en el moment oportú en què es resolguin les actuals anormals circumstàncies. Pel que afecta a l'Escola Superior del Paisatge, va ésser posada sota

IVO PASCUAL: LES COROMINOTES

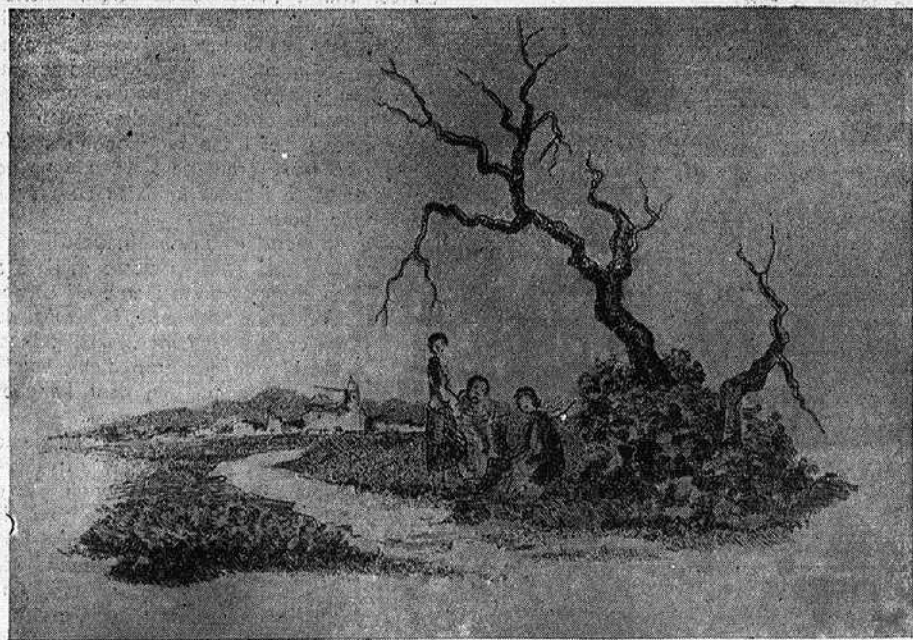
aquests centres d'ensenyament, és dotar-los d'una graduació al més completa possible, des del pre-aprenentatge a l'estudi d'aquelles matèries que poden interessar a un fadrí, pel cas que aquest ja no es trobi en condicions de cursar ensenyaments elementals.

Es d'esperar, doncs, que quan les coses es normalitzin d'una manera definitiva, es faran els possibles per a adaptar-se a la realitat dels nostres dies; i més, quan hi ha elements no sols degudament preparats, sinó també disposats a cooperar al millor èxit de la implantació d'aquestes orientacions.

D'aquí que cloquem aquestes ratlles fent vots perquè, abans de no gaire, puguem tornar a ocupar-nos d'aquestes Escoles, a fi de referir-nos a l'èxit indiscutible a què entenem podria portar-les l'adopció dels viarans que ens hem permès d'insinuar.

Ramon de P. VAYREDA

(1) Vegeu «Meridia» núms. 8, 10 i 14.

JOSEP PUJOL: AIGUAFORT

L'EXPOSICIO DE LA JOVENTUT

L'ART AL SERVEI DEL POBLE

Organitzada per la comissió de cultura i propaganda de la Joventut Socialista Unificada de Catalunya, s'ha obert, a l'antic Hotel Colom, l'Exposició de la Joventut.

Els organitzadors d'aquest interessant certamen es proposen contribuir amb l'art a elevar la capacitat d'aquells que lluiten i treballen per assolir la victòria. Llur Exposició recull gestes heroïques, escenes que resumeixen el dolor, el sacrifici del poble...

Un dels propulsors d'aquesta gran exposició col·lectiva és Bardasano, incansable artista del poble que, des del començament de la guerra ha produït, sense parar, dibuixos, cartells, veritables i vibrants crits contra els traïdors i contra l'invasor.

Walter presentà una admirable col·lecció de fotografies. Una emocionant collita d'imatges riques en oposicions sòlides. L'art de Walter és pur perquè, probablement sota la influència cada dia més gran del reportatge, ha portat la fotografia al seu estat natural de document. Document riquíssim en revelacions perquè existeix a l'estat pur. Sense trucs de laboratori, ni muntatges ni preparacions fotogràfiques, Walter ens ofereix la veritat tota nua, descarnada, la veritat sense artifice.

En la secció de pintura i dibuix brilla amb esclat singular el mestratge i el talent polifacètic de Bardasano, que cultiva tots els gèneres amb autoritat tècnica i força expressiva. Exquisidament sensible, Juana Francisca ens ofereix uns dibuixos de traç agut i exacte. Amb una factura delicada, Cheché descriu temes molt intensos de la nostra lluita. I cal esmentar igualment les vibrants obres de Vela Zanetti i la vigorosa escultura d'Alfredo de Pablo.

la direcció d'un Patronat que darrerament ha passat a ésser Delegació i, per tal que poguessin beneficiar-se de la seva actuació altres contrades de Catalunya, hi ha el propòsit de desplaçar-la a localitats diverses, complementant-se la pràctica del dibuix i de la pintura amb aquelles de gravat a l'aiguafort i de litografia que a càrrec dels professors Xavier Nogués i Pere Creixams varen iniciar-se durant el curs 1934-35.

Una prova de l'èxit assolit va ésser no sols l'Exposició que, celebrada a Casa de l'Ardiaca a l'abril de l'any 1936, va interessar tota la premsa de Barcelona, sinó també el fet que, durant els darrers tres anys, s'hagin incorporat en els quadres de professors la majoria dels pintors joves que varem esmentar, com a resultat de les promocions del primer quart de l'actual segle.

Una altra de les característiques de l'organització de l'Escola del Paisatge, és la intervenció periòdica de diversos professors; fins ara, a més dels esmentats, hi han donat lliçons: Joan Colom, Manuel Humbert, J. Bosch Roger i Francesc Labarta, intervenció que s'hauria anat ampliant si les dificultats dels moments actuals no haguessin obligat a reduir aquest conjunt de professors i modificar les primitives orientacions, ço que s'ha resolt donant-se uns Cursos d'Humanitats a càrrec de Joan de Garganta i diversos de caràcter teòric que sobre els temes: "Ideologia de l'Art" i "Anàlisi i síntesi de la composició" han tingut lloc, durant els anys 1937 i 1938, a càrrec del ja esmentat professor Francesc Labarta.

Pel que es refereix a les més recents promocions i salvant possibles omissions involuntàries esmentarem els noms d'Isidre Aubert, Miquel Bosch, Tomàs Capdevila, Josep Coll, Sebastià Congost, Lluís Gómez, Joaquim Planagumà, Martí Rubió, J. M.ª Vilà, Marià C. Vilumara, Ramon C. Deney, Angel Vila, Joan Cabrol, Lluís Carbonell, Jaume Cases, Salvador Corriols i Jordi Montsalvatge, la majoria d'ells dispersos actualment degut a les llesves que la guerra ha obligat a cridar.

No seria pas just cloure aquesta sèrie d'articles, sense dir alguna cosa a propòsit de la recent creació de l'Escola del Treball, la qual, per la precipitació amb què va ésser organitzada, ens resisteix a creure que correspongui a l'organització definitiva que ella ha de tenir, no sols perquè ens sembla que no respon a les normes i a l'esperit que avui regeixen aquesta mena d'Escoles, sinó també perquè cal que elles tinguin una relació viva i directa amb la vida de la ciutat on estan instal·lades.

Creure, com en el cas que comentem, que n'hi ha prou amb traduir al català el tipus oficial de "Escuelas de Artes y Oficios", és un error més gran com més ferma és la bona intenció de crear-hi una secció de realitzacions pròpies pels oficis més corrents, tals com paletes, fusters i manyans. Una de les majors garanties d'eficàcia d'a-

LA URBANITZACIO DE BARCELONA VISTA PER UN ESCRITOR FRANCES

Louis Cheronet, crític d'art de la revista "Marianne" i del diari "Ce Soir", ha publicat en aquest darrer article titulat "Sanejament", en el qual s'ocupa elogiosament de la urbanització de Barcelona. El reproduïm a continuació.

Si hi ha alguna cosa de més emocionant que la naixença d'una ciutat, és, gosaria dir, el seu guarniment. Les antigues revolucions no es preocupaven gens de l'agencament de les ciutats i del sanejament dels centres d'habitació. Fets polítics donaren als homes uns llibertats, sense preocupar-los sempre els mitjans materials de mantenir-ne i d'augmentar-ne els guanys. Avui s'ha comprès la importància del fet social.

L'experiència d'una ciutat com Barcelona és característica en aquest aspecte. Barcelona gaudia fins ara d'una estranya reputació prop dels turistes que somniaven, a través de la pitjor de les literatures, en un pintoresc podríem dir. Tots els reporters evocaven els encisos malsans del Barri Xinès. Havien tramès uns "enviats especials", no per cercar l'Andalusisme au sein bruni de Musset, sinó per descriure els nocturns crapulosos, la vida de la mala gent, els carrers de prostitutes i els costums d'un ramat d'inveritats, elevats a la dignitat de semidées.

Però qui s'havia mai preocupat de l'abominable tros de terra damunt el qual havia florit aquesta poesia malsana? Qui s'havia mai preguntat de quina espantosa mortalitat es pagaven tants de vicis atractius? Qui, darrera les llums falses, havia cercat a assenyalar la veritat miserable? Qui parlava dels laberints d'infectes carrerons on el sol no penetrava mai, d'aquest grapat de cases sordides on ni un recó no era reservat al sol, a la verdor, a l'aire, però on en passatges ombrívols i humits com a pous s'amuntegaven els pilots d'escombries?

Allà, en aquell pestilencial Districte Vè, uns infants naixien, es feien grans, sobre els quals pesava una morbosa hereditat i destinats a ignorar tota la vida la més petita idea sana i optimista de l'existència. Però el Govern de la República ha disposat en principi que l'individu que neix, viu i es desenvolupa en els baixos fons d'una ciutat reflecteix, en la seva formació física i moral, les condicions catastròfiques de l'ambient. En un mot, l'ambient forma l'individu. Canviar l'ambient, és transformar els individus.

Immediatament, doncs, sense esperar la seguretat definitiva, l'Ajuntament de Barcelona s'ha posat a l'obra. Han estat establerts plans d'urbanització. El servei d'assistència social ha constituït dossiers amb documents fotogràfics sobre cada casa insalubre. I s'han posat a treballar. Ja, una «casa-bloc» ha estat construïda en el barri de Sant Andreu. Es un grup de 207 habitacions col·locades entorn d'un gran parc públic d'una hectàrea; hi trobem una escola, una biblioteca i un jardí d'infants, terrenys de jocs, un gimnàs, una biblioteca per a adults, una cooperativa i un club d'esbarjaments.

Breu, al mig dels esdeveniments que coneixeu, un nou nucli urbà ha estat plantat i ha germinat; això bé val el símbol d'un arbre de la Llibertat! Puguï la ciutat nova collir-hi els seus fruits més sanitosos!

L'ART I LA CIENCIA

L'art és producte de l'aprehensió i assimilació de vivències per les facultats de l'artista, per la intuïció. És l'aprehensió, constituïda en força acumulada, que té la seva catarsi o alliberació en la realització: en l'obra d'art. Per això, l'obra d'art és síntesi de processos fenomenològics i s'ha de considerar com un tot en si mateixa. És un fill alliberat de l'organisme matern.

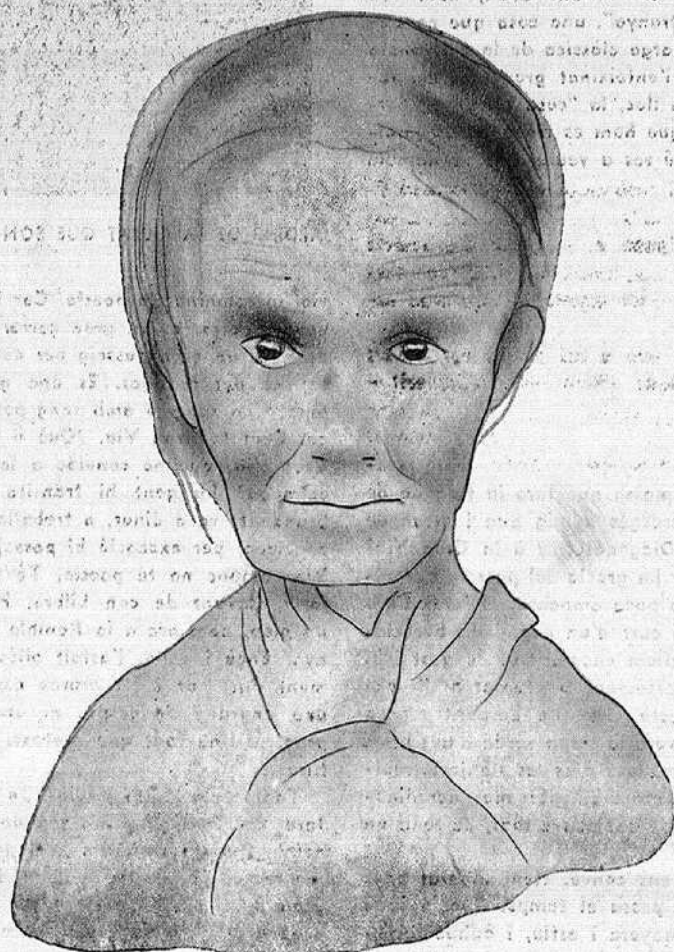
Es per això, que al crític d'art li és interessant de seguir el procés evolutiu de l'artista, per tal de conèixer les seves vivències, les seves intimitats, a fi d'ajudar-se amb elles a valorar les representacions i deduir-ne les possibilitats futures.

D'això ens n'hem convençut en visitar l'exposició de dibuixos d'anormals i alienats, celebrada aquests dies al Casal de la Cultura. Era una exposició de dibuixos de Carme Iscla.

Conèixer Carme Iscla de temps i conèixerem que no ens ha estat cap sorpresa.

sideració, hem comprès que en l'exercici d'infermera de nosocomi havia de trobar esbarjo a la seva vocació i aplicació al seu temperament artístic; i així han sorgit els rosters astènics, compulsius, explosius, cicloides, perversos, esquizoïdes o hipocondríacs, dotats d'una forta expressió de vida interior, revelada amb intensitat; l'esgotament cíclic, l'anhel mortificador, la brusquedat reaccional, l'onirisme, el pessimisme, l'amoralitat, el fanatisme i la depressió hi són expressades amb tota la força explicativa que solament pot proporcionar l'existència d'una simpatia convertida en empatia, en coparticipació, sense perdre l'autocontrol, única manera de copsar les realitats del pacient.

I això ha estat capaç de fer-ho Carme Iscla i ens ha pogut donar, com ningú, les belles representacions, intensament expressives, dels diversos malalts psicòpates, desbastades de tota ferocitat o d'oda repulsiu

C. Iscla III - IV - XXXVII

UNA DE LES REEIXIDES REALITZACIONS DE CARME ISCLA

Ho teníem previst, perquè teníem estudiat la seva personalitat; coneixíem les seves vivències, els seus problemes psíquics, les seves aptituds artístiques, la seva força intuïtiva i les seves passions i vocacions. Nosaltres sabem que la seva vocació d'infermera i el seu poder intuïtiu, acompanyat de potencial artístic, havien de cristallitzar en obres de valor que, sense ella saber-ho, es convertirien en auxiliars molt útils a la ciència. I així ha estat.

El cas de Carme Iscla ens porta a fer algunes consideracions. Ens demostra l'existència de dues possibilitats de crítica: la del crític que considera l'obra com a objecte de valor en si mateixa, i la del crític que sonda el futur de l'artista i veu en l'obra la síntesi del passat en el present i la fita de partida per al futur.

El primer considerarà l'obra segons les seves valoracions plàstiques: modelat, relleu, perspectiva lineal, perspectiva aèria, geometria de la llum, qualitat i pes de la matèria, postositat, harmonia de colors, distribució de masses, tectonisme, tendència pictòrica, estil i quantitat d'imponderable valoritzador. El segon afegirà a totes aquestes consideracions la de personalitat psicològica de l'autor com a determinant de creació de l'obra d'art. Aleshores obtindrà explicacions d'ordre fenomènic, que completaran la comprensió del crític a la vista de l'obra. Així, el crític apreciarà en les formes les vivències a través de la mentalitat i l'idiosincrasia de l'autor: hi trobarà les línies familiars, la concepció coneguda, la realització lògica i el colorit explicat.

Considerant la fenomenologia operada en l'autor, és molt fàcil de llegir els records enigmàtics que trasllueixi l'obra. En canvi, és fa molt difícil, avui encara, de deduir els accidents determinants davant la realització; o sigui, mirant la ruta a la inversa, de l'obra a l'home, en comptes de l'home a l'obra. En el primer cas, mancarà el complement explicatiu dels trets personals, els quals, considerant-los grafològicament, no ens arribaran a ésser prou eloqüents. Per exemple: Els dibuixos de malalts mentals que ens dona Carme Iscla estan contornejats a la mina de plom amb una gràcilitat, amb una direcció benintencionada, amb una finor d'esperit, que reflecteix la finor d'una carícia. La placidesa dels seus dibuixos té el mateix origen que ha motivat el tracte benigne i amable que l'autora ha dispensat al malalt en fer d'infermera. Nosaltres, que hem vist Carme Iscla visitant per pura voluntat els "seus" leprosos, els "seus" pobres, i els "seus" malalts amb una sollicitud digna de con-

accessòria, per a fer-la més humana, sense perjudicar-ne l'eloqüència.

Respecte a l'execució, només direm que es tracta d'un dibuix a base de fina qualitat pictòrica, plena de suavitats, tancada per una línia de contorn que no té efectismes ni preocupacions de plasticitat, de lluminisme, de transcendentalisme ni d'ostentació tècnica. No cerca els trucats d'exaltació dels valors pictòrics, ni empra superfícies rellevants. Desentrona però, com Cezanne, la perennitat de l'expressió transitoria i la patentitza en una expressió síntesi que no pot donar-la l'aparell fotogràfic; és un art que esdevé més real que la mateixa realitat, la qual cosa facilita el diagnòstic del psiquiatra i dona a l'espectador la sensació del despreocupament tècnic. Això fa que es concentri l'interès en l'expressió, que en surt altament exaltada. Fa fluir de les seves obres harmonies en matisos, que són veritables delicadeses.

Carme Iscla és l'artista d'un present reeixit i d'un futur albirador.

Pere CATALA

CARNET DE LES ARTS

■ Léon de Laborde, que fou un gran dilettante, esdevingué director de Belles Arts, després del cop d'estat del 2 de desembre, i fou encarregat del Rapport sobre l'Exposició de Londres de l'any 1851. Qui coneix aquest document de 1.040 pàgines, volum VIII d'un rapport general? Qui, llevat d'algunes rates de biblioteca administratives? Mereixia ésser tret de l'oblit. Els extractes publicats per la revista Comuna, fan desitjar la publicació d'un llibre important i dels més saborosos que prepara Léon Moussinac sobre Léon de Laborde i l'Art en la Societat. És, gràcies a Moussinac, que podem conèixer en fi aquest esperit engegnyós que trobà, en un rapport d'exposició, l'ocasió de consignar les seves idees sobre el rol de l'Estat i dels artistes, les seves solucions al problema de les relacions entre l'art i la indústria i alguns punts de vista molt atrevits sobre algunes realitats polítiques i el progrés social.